

U S N E S E N Í

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Chmelíka, Ph.D., a soudců JUDr. Martiny Vršanské a Mgr. Pavla Hradeckého ve věci péče o **nezletilého R. K., nar. xxx**, zastoupeného opatrovníkem Městském úřadem M. T., syna **L. K., nar. xxx**, bytem O. xxx, xxx M. T., a **R. K., nar. xxx**, bytem R. n. M. xxx, 569 34, zastoupeného spolkem Odborová organizace Sluníčko, z.s., se sídlem Petrušov 152, 571 01 Moravská Třebová, IČ: 227 11 554, **k odvolání Odborové organizace Sluníčko, z.s.**, proti usnesení Okresního soudu ve Svitavách ze dne 18.5.2015, č.j. OP 166/2008-256, **t a k t o :**

Usnesení okresního soudu se **p o t v r z u j e .**

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud shora uvedeným usnesením nepřipustil zastoupení otce R. K. spolkem s názvem Odborová organizace Sluníčko, z. s. (dále také jen „OOS“), v řízení o návrhu otce na zrušení vyživovací povinnosti.

Plnou moc k zastoupení v řízení před soudem udělil otec OOS dne 17.4.2015, a to poté, kdy dřívějším usnesením okresního soudu ze dne 11.11.2014, č.j. OP 166/2008-185, které bylo potvrzeno usnesením Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích ze dne 12.3.2015, č.j. 27Co 196/2015-234, nebylo připuštěno zastoupení otce Ing. M. B., nar. xxx, bytem J. xxx, xxx M. T., jako obecným zmocněncem podle § 27 odst. 1 o.s.ř. z důvodu jeho zřejmé nezpůsobilosti k řádnému zastupování. Okresní soud připomněl, že jednání ve věci samé bylo obecným zmocněncem dvakrát zmařeno, neboť zmocněnec nereagoval na jeho výzvy ani poučení a rušil pořádek v jednací síni. Před prvním jednáním, které soud nařídil na 9.9.2014, zmocněnec požádal o poskytnutí monitoru ke sledování protokolace z důvodu dočasného postižení poruchou sluchu. K výzvě soudu, aby doložil lékařskou zprávu, z níž bude důvodnost jeho požadavku vyplývat, však žádnou zprávu neposkytl, přesto při jednání před soudem na poskytnutí monitoru trval. Soud jednání za účelem dodatečného doložení lékařské zprávy odročil na 14.10.2014 a stanovil k tomu zmocněnci náhradní lhůtu. Při dalším jednání ve věci samé zmocněnec již poskytnutí monitoru nežádal, odmítl však přednést návrh otce ve věci samé do doby, než bude z jednání soudem pořizen zvukový záznam. Navzdory poučení soudu trval na tom, že nepořízení zvukového záznamu z jednání je porušením občanského soudního řádu a domáhal se přítomnosti předsedy soudu a následně státního zástupce v jednací síni. Bez udělení slova hovořil, vznášel námitky, vyhrožoval přivoláním policie, a když nedbal ani opakovaných poučení a výzev soudu, byl za asistence justiční stráže vykázán z jednací síně.

Zdejší soud se k odvolání otce ztotožnil se stanoviskem okresního soudu stran nevhodného chování Ing. M. B. jako důvodu pro nepřipuštění zastupování otce právě tímto obecným zmocněncem a současně zdůraznil, že zřejmě nezpůsobilost zastupovat otce vyplývá i z procesních úkonů, které zmocněnec jménem otce činí, kdy na jedné straně dne 17.10.2014 vzal návrh otce na snížení výživného zpět s odůvodněním, že si nepřeje v řízení pokračovat, aby hned následující den podal totožný návrh znovu. Zdejší soud také poukázal na nevhodné zastupování Ing. M. B. v obdobných věcech, kde vystupuje jako obecný zmocněnec.

V napadeném usnesení okresní soud zastoupení otce, tentokrát odborovou organizací podle § 26 odst. 1 o.s.ř., opětovně nepřipustil. Z výpisu spolkového rejstříku zjistil, že Odborová organizace Sluníčko je spolkem, který až do 20.4.2015 byl v rejstříku zapsán pod názvem Český svaz křížovkářů a jeho účelem se deklaruje *obrana sociálních, hospodářských a dalších zájmů, potřeb a práv svých členů, především aplikace rozhodnutí Nejvyššího soudu Cpjn 202/2013*. Nejvyšším orgánem je členská schůze, prezidentem pak Ing. M. B., nar. xxx, bytem J. xxx, M. T. Současně vzal okresní soud za prokázané, že otec je členem spolku. Následně uzavřel, že procesní plná moc udělená otcem OOS vede pouze k obcházení jeho usnesení ze dne 11.11.2014, jímž zamítl zastoupení Ing. M. B. jako obecným zmocněncem.

Usnesení okresního soudu napadla OOS prostřednictvím prezidenta spolku odvoláním. Ing. B. namítl, že jednání ve věci dosud nemařil on jako obecný zmocněnec, ale mařila jej soudkyně, která mu zakázala vznášet námítky a hlásit se o slovo. On se však takových práv odmítl vzdát, což soud označil za nevhodné a nechal jej vyvést justiční stráží. Potom soud jednal bez přítomnosti jeho i otce, aniž by k takovému jednání měl od otce souhlas. Dle argumentace obsažené v odvolání přítom v minulosti Ing. M. B. jako zmocněnec s úspěchem zastupoval a zastupuje mnoho jiných účastníků a dosáhl zrušení řady nesprávných rozhodnutí okresního i odvolacího soudu. Ing. B. výslovně souhlasil s tím, že zastupováním otce skrze odborovou organizaci má za cíl obejít zákaz zastupovat účastníky před soudem, a to proto, že všechny původní zákazy zastupovat účastníky považuje za účelové a protiprávní. Obejitím zákazů vydaných v rozporu se zákonem a dobrými mravy však nesleduje žádné protiprávní cíle, ale naopak. Podotknul také, že spolek má pět členů, kteří mohou provádět zastupování účastníků před soudem. O tom, že otce bude zastupovat v konkrétní věci právě Ing. M. B., rozhodl spolek. Závěrem se prezident spolku odkázal na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 23.4.2014, sp.zn. Cpjn 202/2013 s tím, že o připuštění zastupování účastníka odborovou organizací soudy nejsou ani oprávněny rozhodovat a navrhl, aby usnesení okresního soudu bylo zrušeno.

Odvolací soud přezkoumal usnesení okresního soudu podle § 212 o.s.ř. a § 212a o.s.ř. Učinil tak bez nařízení jednání, neboť nebylo potřeba provádět šetření ani dokazování.

Odvolání není důvodné.

Předně odvolací soud konstatuje, že ačkoliv občanský soudní řád v ustanovení § 26 výslovně neupravuje možnost soudu rozhodnout o nepřipuštění zastupování účastníka odborovou organizací, okresní soud postupoval správně, když za analogického užití § 27 odst. 2 o.s.ř. doručil napadené usnesení OOS nejen jako procesnímu zástupci otce, ale též jako

osobě, která je oprávněna podat proti němu (sama za sebe) odvolání. V tomto rozsahu totiž okresní soud rozhodoval o jejích právech a povinnostech a pro tento úsek řízení se tak odborová organizace stává jeho účastníkem (srov. usnesení NS ze dne 6.5.2003, sp.zn. 29 Odo 832/2001). Podala-li v konkrétní věci odvolání sama odborová organizace, je takový opravný prostředek podán osobou k tomu oprávněnou a je možné jej projednat.

Odvolací soud dále připomíná, že si je plně vědom obsahu stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 23.4.2014, sp.zn. Cpjn 202/2013, jakož i rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu, která po vydání tohoto stanoviska následovala (viz usnesení NS ze dne 28.5.2014, sp.zn. 26 Cdo 1087/2014 a usnesení NS ze dne 25.6.2014, sp.zn. 30 Cdo 1797/2014). Nejvyšší soud ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia zejména vyslovil právní názor, že *každé sdružení osob, které bylo zapsáno do spolkového rejstříku jako odborová organizace, je v občanském soudním řízení oprávněno na základě plné moci zastupovat účastníka řízení, který je jeho členem a současně že soud při zkoumání podmínek pro výkon této její zástupčí činnosti nesmí (není oprávněn) posuzovat ani to, jaké jsou skutečné zájmy sdružení, ani okolnost, jaká naplňuje kritéria činnosti odborových organizací. Směrodatná je tu pouze skutečnost, že jde o právnickou osobu, která byla zapsána do spolkového rejstříku jako odborová organizace.* Tyto právní závěry posléze Nejvyšší soud aplikoval totožně také v dalších uvedených řízeních, které se svým skutkovým obsahem do jisté míry shodovaly s projednávanou věcí.

Odvolací soud nemá v úmyslu závěry kolegia Nejvyššího soudu publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS zpochybňovat, jakož i nemíni relativizovat nesporné právo účastníka dát se v řízení před soudem zastoupit odborovou organizací ve smyslu § 26 odst. 1 o.s.ř. Přesto se domnívá, že projednávaná věc se svým excesivním charakterem natolik vymyká řádnému zastoupení účastníka odborovou organizací v soudním řízení, že na ni výše uvedené závěry nelze nekriticky aplikovat.

Právo svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů garantuje článek 27 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16.12.1992, dále také jen „Listina“). Právní postavení odborových organizací je však upraveno především mezinárodními smlouvami, které jsou součástí českého právního řádu (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Evropská sociální charta, apod.). Na druhé straně, jde-li o zastoupení účastníků v řízení před soudy, garantuje Listina v článku 37 odst. 2 právo každého na právní pomoc. Tu stát garantuje zásadně prostřednictvím advokacie, tedy služby kvalifikovaných právníků, kteří ji vykonávají jako své povolání za přesně vymezených podmínek.

Postup založení odborové organizace je ještě méně formální, než v případě spolků, popř. jiných právnických osob sloužících sdružování občanů. Podle § 3025 odst. 1 o.z. se *ustanovení o právnických osobách a spolku použijí na odborové organizace a organizace zaměstnavatelů přiměřeně jen v tom rozsahu, v jakém to neodporuje jejich povaze zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána.* Podle odst. 2 téhož ustanovení *odborová organizace, organizace zaměstnavatelů*

a jejich pobočné organizace vznikají dnem následujícím po dni, v němž bylo doručeno příslušnému orgánu veřejné moci oznámení o jejich založení. Tímto příslušným orgánem je příslušný rejstříkový soud, nicméně ten neprovádí žádné schvalovací řízení a nově vzniklou odborovou organizaci pouze zaeviduje ve veřejném (spolkovém) rejstříku. Způsob vzniku a zániku členství může být upraven naprosto neformálně, ze zákona nepodléhá žádným příspěvkovým povinnostem, ani registraci. Existenci členství v odborové organizaci tak zpravidla postačí účastníkovi tvrdit. Nelze sice vyloučit, že odborová organizace bude založena, tak jako v konkrétním případě, v právní formě spolku podle občanského zákoníku, nicméně ani tato vyšší právní forma nemůže zcela eliminovat excesivní účely založení sdružení, které sice zdánlivě nedosahují limitů stanovených § 145 o.z., ale které přesto vedou ke zneužívání práva a obcházení zákona.

V konkrétní věci sice OOS formálně deklaruje obranu sociálních, hospodářských a dalších zájmů, potřeb a práv svých členů, nicméně, jak ostatně vyplývá z obsahu jejích stanov, primárním cílem je nezastírané využití stanoviska NS sp.zn. Cpjn 202/2013 k obcházení ustanovení občanského soudního řádu o zastoupení účastníků. Stanovy OOS výslovně uvádí, že, citují: *„soudci nízké kvality za pomoci § 27 odst. 2 o.s.ř. nepřipustí kvalitní zastupování účastníka a tím jej poškodí. Ustanovení, jehož smyslem je ochrana jeho práv, bývá tak zneužíváno proti účastníkovi řízení. Zákony s touto možností nepočítají a žádnou obranu nenabízejí. Předmětem činnosti OOS je náprava popsaného nedostatku využitím stanoviska kolegia NS sp. zn. Cpjn 202/2013, k výkladu zastoupení účastníka občanského soudního řízení, že ustanovení § 27 odst. 2 o.s.ř. se nevztahuje na zastupování odborovou organizací. Soudci tedy zneužít ustanovení o vyloučení zástupce nemůžou, pokud zástupce jedná z pověření (jménem) odborů. Záruka za kvalitu zastoupení účastníka se pak přesunuje částečně na něho samotného (zastoupení může vypovědět) a omezeně také na odborovou organizaci (pouze k jednání v mezích zákona a dobrých mravů je zástupce pověřen, za jiné jeho případné jednání, chování, názory, postoje atd. OOS žádným způsobem neodpovídá). OOS zástupce ani zastupovaného nevybírá ani neprověřuje. Zástupce podpisem třístranné smlouvy vyjadřuje souhlas, že odpovědnost za jakékoliv jeho nepravosti, pokuty, způsobené škody apod. vzniklé v souvislosti se zastupováním, nenese OOS, ale výhradně zástupce sám jako fyzická osoba. OOS se však zavazuje předat zastupovaným o zástupcích veškeré získané informace ohledně skutečností, že s konkrétním zástupcem někdo někdy vyslovil nespokojenost“.* Stanovy dále upravují, že zástupce i zastoupený musí být členem OOS, přičemž uzavřením smlouvy se zástupce stává osobou pověřenou k zastupování jménem OOS podle § 21 odst. 1 písm. b) o.s.ř.

Z citace obsahu stanov je zřejmé, že OOS na jedné straně nabízí kvalitní zastupování, které mají soudy účastníkům upírat, na straně druhé však fyzické osoby, jež mají jejím jménem jednat, nevybírá, neprověřuje a za jejich jednání, chování, názory a postoje, popř. způsobí-li jimi účastníkovi dokonce škodu, neodpovídá. Kromě formálního členství není zástupce k odborové organizaci žádným způsobem vázán a vystupuje de facto jako obecný zmocněnec účastníka, byť naoko je pověřen k zastupování odborovou organizací. Ta navíc neposkytuje zástupcům ani žádné materiální zázemí, neboť podle svých stanov *nemá a nebude vlastnit žádný majetek, nebude vykonávat výdělečnou činnost a náklady na svoji činnost si vždy hradí sám činnost vykonávající člen.* Takto nastavená konstrukce zastupování účastníka je však, podle názoru odvolacího soudu, nejen zjevným zneužitím práva

nepoživajícím právní ochrany ve smyslu § 8 o.z., porušením ustanovení § 145 o.z. o zakázaných účelech založení právnických osob, ale především porušením Listinou garantovaného práva podle článku 37 odst. 2 na právní pomoc v řízení před soudy. Legalizace vzniku takových „odborových organizací“ totiž může vést k situaci, v níž kdokoliv a jakkoliv bude pod hlavičkou odborové organizace poskytovat právní pomoc svým členům a spolehlivě tak obcházet nejen ustanovení občanského soudního řádu o možnosti soudu nepřipustit zastoupení účastníků obecnými zmocněnci, jejichž poradenství ohrožuje práva účastníků nebo splňuje výkon advokacie, ale také zákony o výkonu advokacie jako takové.

Jak uvádí v usnesení ze dne 10.2.2009, sp.zn. I. ÚS 2428/08 Ústavní soud, *významným předpokladem fungování právního státu je možnost každého účinně uplatnit a prosadit svá práva vůči ostatním subjektům včetně státu. Garantovat naplnění uvedeného důležitého předpokladu fungování právního státu by však nebylo možné, pokud by právní služby mohl poskytovat (soustavně jako výdělečné povolání) kdokoli a jakýmkoli způsobem, libovolně. Instrument, který slouží k zajištění nastíněného předpokladu právního státu, je tak právě výkon advokacie, tedy služba kvalifikovaných právníků, kteří poskytují právní služby pro neomezenou veřejnost jako své povolání, při současném zakotvení některých omezení a podmínek výkonu advokacie, neboť ty ve svém souhrnu představují záruky odborné a morální úrovně jednotlivých advokátů, a tím i garanci kvality a též dostupnosti právní pomoci pro všechny (tato omezení a povinnosti advokátů slouží k ochraně jejich klientů). Poskytování právní pomoci advokací se tedy děje ve veřejném zájmu. Zákonodárce tak sleduje, aby se účastníku řízení, jestliže si již zvolí zastoupení za účelem poskytnutí právní služby, dostalo skutečně kvalifikované právní pomoci, kterou od poskytovatele může opodstatněně očekávat. Stát tak umožňuje - se zřetelem na atributy advokacie - garanci práv a svobod jednotlivců včetně základních lidských práv a svobod. Pokud by byli do soudního řízení připuštěni tzv. pokoutníci, nemohl by stát shora nastíněný legitimní cíl účinně naplňovat. Je tedy dán veřejný zájem na ochraně v zásadě výlučného postavení advokátů v systému ochrany práv (tedy včetně civilního řízení). Smyslem a účelem § 27 odst. 2 o.s.ř. je tedy zájem na ochraně jednotlivců jako účastníků řízení před nekvalifikovaným zastupováním osobami nenacházejícími se ve specifickém (profesionálním) postavení osoby práva znalé (především advokáta) a ochrana (v zásadě) výlučného postavení advokátů v systému ochrany práv, tedy ochrana před tzv. pokoutnictvím (poskytování právních služeb za úplatu osobami práva neznalými, na které se nevztahuje zákonná úprava, především zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů).*

Odvolací soud má za to, že předmět činnosti OOS nejen není ničím jiným, než pokoutnictvím, jak jej definoval Ústavní soud, ale pokoutnictvím pro potenciální účastníky řízení značně nebezpečným, neboť v zásadě neexistuje žádná garantovaná odpovědnost za kvalitu poskytovaných právních služeb ať už ze strany fyzických osob jako zástupců, tak především ze strany odborové organizace, která jim obcházením ustanovení § 27 odst. 2 o.s.ř. má vstup do řízení na straně účastníka umožnit. Uvedené platí tím spíše, má-li se obrana zájmů účastníků řízení odehrávat ryze na základě dobrovolnosti, neboť OOS podle svých stanov *nebude vykonávat žádnou výdělečnou činnost a nepřijme žádná peněžitá nebo jiná plnění nebo jakékoliv výhody.* Nepřipustil-li okresní soud zastoupení otce Ing. M. B. jako obecným zmocněncem a posléze jako pověřeným zástupcem odborové organizace, nedopustil se žádné svévole, která by měla dosahovat ústavněprávní roviny a porušit či snad jen ohrozit

procesní práva otce v probíhajícím soudním řízení. Důvody, které k takovému opatření okresní soud vedly, jsou logické a přezkoumatelné na základě obsahu spisu, zejména vyplývají z protokolu o ústním jednání dne 9.9.2014 na č.l. 125 – 126, protokolu o ústním jednání dne 14.10.2014 na č.l. 156 – 159, podání zmocněnce ze dne 14.8.2014 na č.l. 118, podání zmocněnce ze dne 17.10.2014 na č.l. 162 a podání zmocněnce ze dne 2.11.2014 na č.l. 177 – 178. Jakkoliv si odvolací soud nečiní právo na posuzování kvality zastoupení účastníka řízení, v konkrétní věci nelze než dospět k závěru, že zastupování Ing. M. B. v občanském soudním řízení, ať kteroukoliv formou, nesměřuje k vydání meritorního rozhodnutí příznivého pro účastníka, ale k vytváření obstrukcí a vlastní exhibici Ing. B.

Podle názoru odvolacího soudu se konkrétní věc odlišuje také od řízení rozhodovaných Nejvyšším soudem po vydání stanoviska kolegia (sp.zn. 26 Cdo 1087/2014 a 30 Cdo 1797/2014). V obou uvedených případech totiž na straně účastníka, jednou z toho otce v řízení péče o nezletilého, vystupovala odborová organizace *Spravedlnost – odborové sdružení*. Ta se však na rozdíl od OOS liší nejen poměrně dlouhou existencí, ale především účelem svého založení, který směřuje k ochraně sociálních práv svých členů. Členům také stanovuje (alespoň formálně) příspěvkovou povinnost. Byť i v jejím případě, hájí-li například právo účastníka na styk s dítětem, lze o naplnění zákonem deklarovaného účelu odborových organizací (§ 3025 odst. 1 o.z.) pochybovat. Ostatně i Ústavní soud v minulosti konstatoval, že obecné soudy se nedopustily žádné ústavní nekonformity, pokud její zastupování v konkrétních případech nepřipustily pro překročení zákonného vymezení působnosti odborové organizace (viz např. usnesení ÚS ze dne 21.5.2009, sp.zn. III. ÚS 909/09).

Na základě výše uvedeného odvolací soud uzavírá, že odborové organizace mají sloužit výhradně k ochraně sociálních a hospodářských zájmů zaměstnanců. V historii nebylo jejich poslání nikdy zpochybňováno a neuvažovalo se, že by měly sloužit k účelům, které s výkonem závislé práce primárně nesouvisí. Ve smyslu Listinou garantovaného práva podle článku 27 odst. 1 to však nelze a priori vyloučit. Činnost takových odborových organizací nicméně nemůže být bezbřehá a výslovně či skrytě podněcovat k obcházení zákona. Tím spíše má-li činnost takové odborové organizace potenciál ohrozit nebo dokonce porušit právo účastníka na právní pomoc v řízení před soudy podle článku 37 odst. 2 Listiny. Tu stát svěřuje především advokátům a zákonnou úpravou garantuje, že výkon advokacie má předem nastavené limity s případnou odpovědností (kárnou, majetkovou) při jejich prolomení. Nastane-li kolize těchto dvou ústavně zaručených práv, je podle názoru odvolacího soudu, nejen právem, ale povinností soudu při uvážení proporcionality obou hodnot učinit takové opatření, které bude ve veřejném zájmu a v zájmu účastníka, když minimalizuje potenciální škody plynoucí z výkonu nekvalifikované pokoutní právní pomoci, jakkoliv se na první pohled může tvářit sofistikovaně. Stát potom za splnění určitých, zejména majetkových podmínek, dává i osobám bez majetku možnost hájit svá práva prostřednictvím kvalifikovaných osob s právním vzděláním, tudíž nemajetnost není nepřekročitelnou překážkou na právo účastníka být zastoupen advokátem. Z tohoto důvodu je odvolací soud přesvědčen, že okresní soud postupoval správně, jestliže zastupování otce Odborovou organizací Sluníčko v řízení nepřipustil. Odvolací soud proto napadené usnesení okresního soudu jako věcně správné ve smyslu § 219 o.s.ř. potvrdil.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné.

Proti tomuto rozhodnutí lze za pomínek ust. § 237 o.s.ř. podat dovolání, a to ve lhůtě do dvou měsíců od doručení napadeného usnesení u soudu, který rozhodoval v I. stupni, k Nejvyššímu soudu České republiky v Brně jako soudu dovolacímu. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (§ 239 o.s.ř.).

V Pardubicích dne 16. července 2015

JUDr. Jaroslav Chmelík, Ph.D., v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: